

PRATEN OVER DE LAATSTE LEVENSIJAREN

uw wensen, uw grenzen

Huisartsenpraktijk
Zieuwent

Goed Gaon!

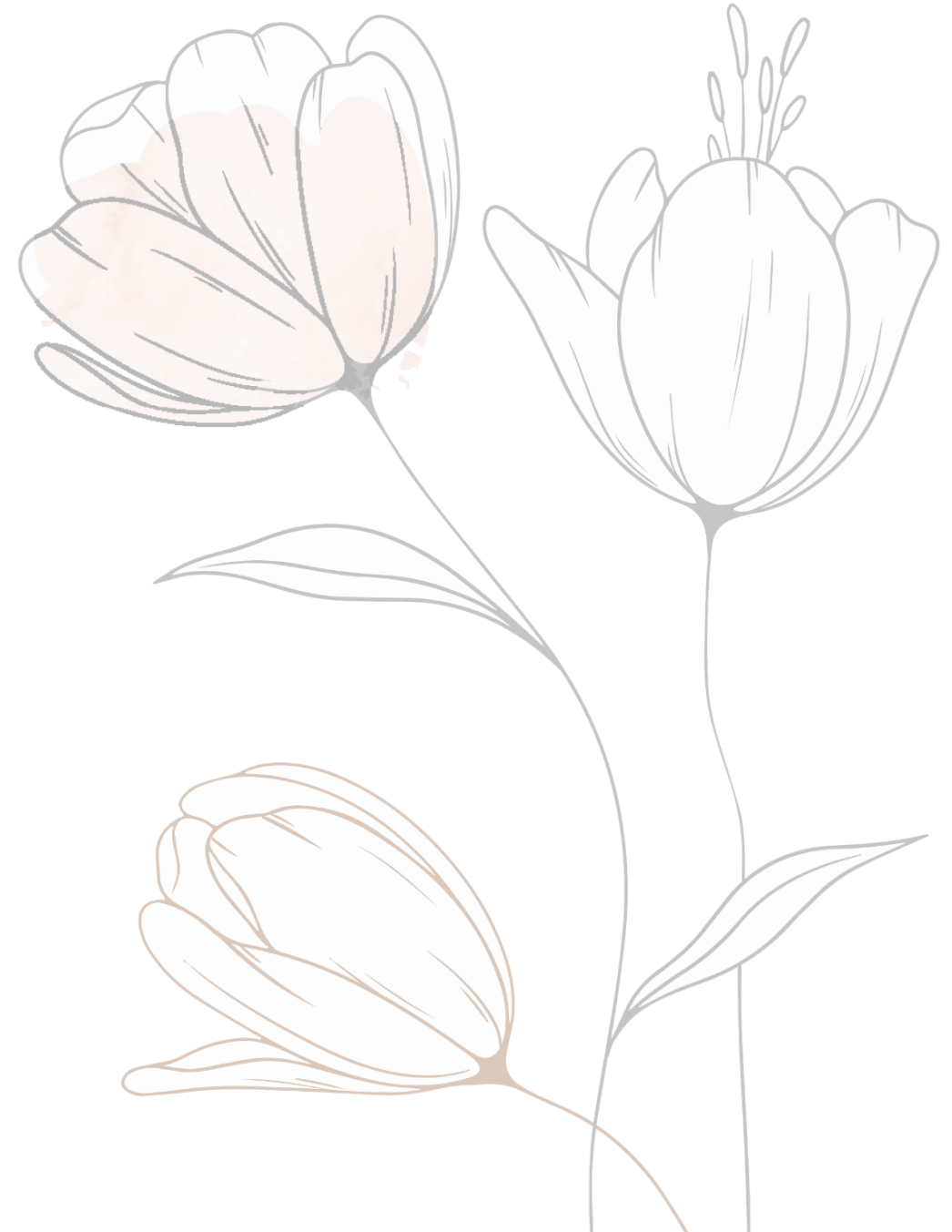
22 juni 2026

Welkom

- Huishoudelijke mededelingen
- Wie zijn wij?

[Huisartsenpraktijkzieuwent.uwartsonline.nl](https://huisartsenpraktijkzieuwent.uwartsonline.nl)

Waarom deze bijeenkomst

- **Informatie geven zodat u kunt nadenken over uw wensen**
- **Stimuleren om in gesprek te gaan, ook als u nog niet ziek bent**
 - Met uw familie en of vrienden
begin het gesprek, ook als u nog gezond bent
 - Met uw huisarts
bespreek uw wensen, vooral wanneer u ziek bent

**Hoezo laatste
levensjaren?
Ik ben niet ziek!**

De Dappere Patiënt

*Als wat je wil en kan,
minder vanzelfsprekend wordt*

- <https://www.youtube.com/watch?v=j4rEMafzBpo>

Wat bespreken we vandaag?

- Wat is belangrijk in de fase dat er nog geen sprake is van ernstige ziekte
- Zorg in de laatste levensfase (palliatieve zorg)
- Uw wensen en onze mogelijkheden in de laatste levensfase

Praat vandaag over morgen

Het lijkt misschien nog ver weg, maar wie straks ook vol van het leven wil blijven genieten, praat vandaag over morgen. Net zoals je vroeger sprak over je schoolkeuze, de voorbereiding op je eerste baan of over een nieuwe woning. Door nu al te praten over morgen, kan je straks de dingen blijven doen die voor jou belangrijk zijn.

De [gesprekskaart](#) kan u hierbij helpen.

Ga d'r eens voor zitten en begin op tijd het gesprek over fit blijven, wonen en zorg

De Achterhoekbank

Wie zorgt voor wie?

Alternatieven voor
thuis: Hospice/ de
Patrijs/ Woonzorg
Zieuwent

- U zelf en naasten
- Huisarts/Praktijkondersteuner
- Wijkverpleging/Thuiszorg
- Vrijwilligers in de palliatieve zorg
- Sociaal team gemeenten
- Mantelzorgsteunpunten
- Geestelijk verzorger/
[Willem. Hart voor levensvragen](#)
- Maatschappelijk werk/Psycholoog
- Casemanager dementie
- Fysiotherapeut, ergotherapeut,
dietist
- ..

Je rol kan veranderen

Mantelzorg

Alle onbetaalde hulp aan een naaste die ziek of hulpbehoevend is, bijvoorbeeld een partner, kind, familielid, buurman/buurvrouw.

Mantelzorg komt op je pad, je hebt er niet voor gekozen. Het komt voort uit een speciale band die je met iemand hebt.

Mantelzorg kan geleidelijk beginnen en kan in de loop van de tijd intensiever worden.

- Zorg goed voor u zelf
- Vraag hulp als het niet lukt
- [Mantelzorgconsulenten/lotgenoten](#)

Over het laatste stukje van het leven

- Palliatieve zorg
- Behandelwensen
- Behandelgrenzen
- Palliatieve sedatie
- Euthanasie

Wat is palliatieve zorg?

Zorg voor mensen met een levensbedreigende ziekte of langzame achteruitgang

- Gericht op comfort (kwaliteit van leven)
- Wat is voor u belangrijk?
Lichamelijk – psychisch – sociaal – zingeving
- Ook gericht op naasten

Wat is palliatieve zorg?

Zorg voor mensen met een levensbedreigende ziekte of langzame achteruitgang

- Gericht op comfort (kwaliteit van leven)
- Wat is voor u belangrijk?
Lichamelijk – psychisch – sociaal – zingeving
- Ook gericht op naasten

De betekenis van de laatste levensfase

Wat is belangrijk voor u?

- Hoe stelt u zich de laatste levensfase voor?
- Wie zijn voor u belangrijk in de laatste levensfase?
- Weten zij wat u wel en niet wilt?
- Waar kijkt u naar uit/ waar bent u bang voor?
- Waar wilt u regie over houden?

Vragen?

Pauze

Wensen, grenzen en mogelijkheden in de laatste levensfase

U kunt bijvoorbeeld nadenken over

- Reanimeren
- Ziekenhuis en IC opname
- Euthanasie
- Palliatieve sedatie

Keuzehulp

<https://www.thuisarts.nl/keuzehulp/verken-uw-wensen-voor-zorg-en-behandeling>

Reanimeren?

Buiten het ziekenhuis:
8 van de 100 mensen ouder dan 70 jaar overleeft dit

4 daarvan (van die 8) heeft geen of lichte restklachten

De andere 4 hebben ernstige blijvende schade

Niet reanimeren, niet beademen

- Leg dit vast
- En vertel het aan de omgeving

<https://www.nvve.nl>

Opname intensive care/ opname ziekenhuis

- Ondersteunen van belangrijke lichaamsfuncties, zoals ademhaling of bloedsomloop, met speciale apparatuur
- Gespecialiseerde artsen en verpleegkundigen
- Gevolgen

Het stervensproces

Natuurlijk sterven

Eventueel met ondersteuning van palliatieve sedatie

Niet natuurlijk sterven

Euthanasie is de levensbeëindiging door een arts op verzoek van een patiënt

Palliatieve sedatie

- De patiënt overlijdt aan zijn of haar ziekte
- Er is sprake van ernstig lijden en onbehandelbare klachten
- Samen beslissen
- Levensverwachting minder dan 2 weken
- Tijdens de stervensfase toedienen van slaapmedicatie met als doel het opzettelijk verlagen van bewustzijn van een patiënt zodat de patiënt niet meer lijdt

Meestal gebruiken we het slaapmedicijn Midazolam (zo nodig in combinatie met de pijnstiller Morfine).

Dit kan als de patiënt aan het einde van het leven

- veel pijn heeft
- heel angstig is
- erg benauwd is

Euthanasie

- Wat is euthanasie?
- Alleen op verzoek van de patiënt
- Wettelijke criteria
 - Vrijwillig | eigen keuze
 - Weloverwogen | wilsbekwaam
 - Uitzichtloos lijden | onbehandelbare aandoening(en)
 - Ondraaglijk lijden | het is niet meer uit te houden

Samen dansen...

- Euthanasie is een proces
- Patiënt, huisarts en naasten trekken samen op
- Het is een gezamenlijk besluit van arts en patiënt

Levensende bij dementie

- Wilsverklaring
- Wilsbekwaamheid
- Lijden
- Ethische dilemma's

Dementie
1950 – 50.000
Nu – 320.000
2040 - >500.000

Plaats van sterven, kun je die kiezen?

Welke andere wensen wil je vastleggen?

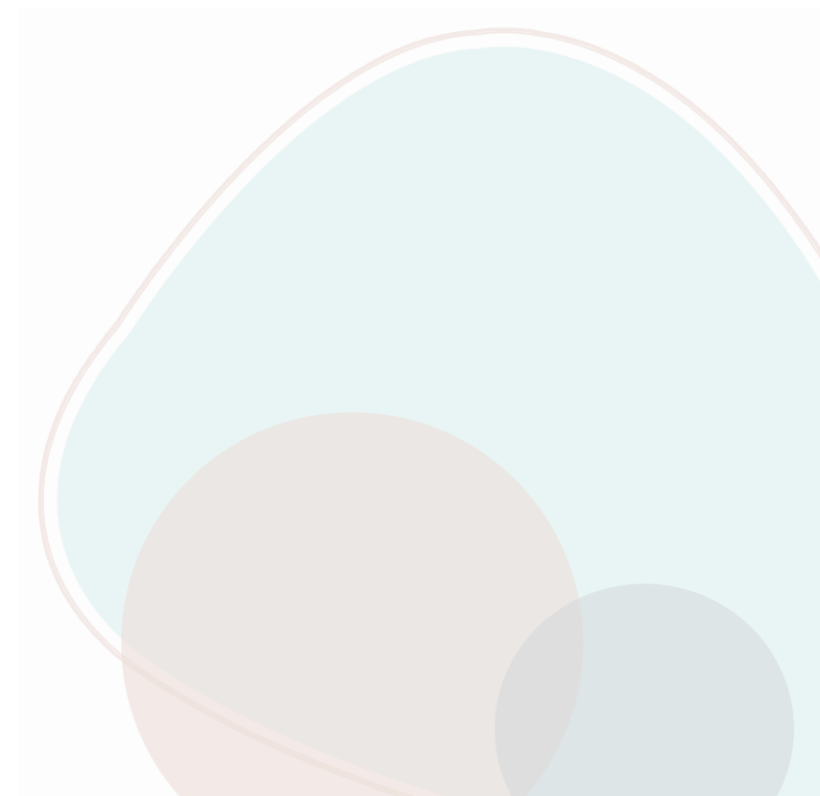
- Wonen op een andere plek dan thuis (verpleeghuis)
- Geen behandeling meer in het ziekenhuis als de kans op verlies van zelfstandigheid groot is?
- Starten/stoppen met bepaalde geneesmiddelen

Bewust stoppen met eten en drinken

- 7 – 14 dagen
- Praat over uw voornemen
- Goede voorbereiding
- Regel hulp!
- Bekijk de brochure van de NVVE:
<https://www.nvve.nl/informatie/sterven-eigen-regie/bewust-stoppen-met-eten-en-drinken/>

Wat kunt u doen?

- Praat erover
 - met uw naasten
 - met uw huisarts als daar een aanleiding voor is
- Leg het vast in een document
 - Uw wensen rondom behandeling en/of levenseinde
 - Het aanwijzen van een vertegenwoordiging als u zelf geen beslissingen meer kunt nemen
 - Wilsverklaring (ACP) | hoeft niet via de notaris!
 - testament en financiële zaken: wel naar notaris

Hulpmiddelen

- <https://www.thuisarts.nl/keuzehulp/verken-uw-wensen-voor-zorg-en-behandeling>
- <https://www.thuisarts.nl/wensen-voor-zorg-en-behandeling/ik-wil-mijn-wensen-over-zorg-en-behandeling-op-schrijven>

Wilsverklaring

- Wilsverklaring en niet reanimeren verklaring staan bovenaan in uw dossier
- Uw wensen en wilsverklaring kunt u altijd veranderen
- Geen garanties!

Praten met uw naasten

Wanneer en hoe?

- Iets gezien op televisie/iets gelezen/deze bijeenkomst
- Praat eerst met iemand bij wie u zich het meest op het gemak voelt
- Zeg dat het u bezig houdt, ook al is het nog niet aan de orde
- Heb begrip voor elkaar
- Praten met uw arts

➤ Zie ook de wegwijzer 'Praten over het levenseinde'

Paul van Vliet
Laatste Wens

[https://www.youtube.com/watch?v=sPWW44BXOJc&list=RDsPWW44BXOJc&start
radio=1](https://www.youtube.com/watch?v=sPWW44BXOJc&list=RDsPWW44BXOJc&start_radio=1)

Websites

- <https://www.patientenfederatie.nl/extra/levenseinde>
- <https://www.knmg.nl/actueel/dossiers/levenseinde-2/ervaringsverhalen>
- <https://www.thuisarts.nl/wensen-voor-zorg-en-behandeling/ik-denk-na-over-mijn-wensen-voor-zorg-en-behandeling>
- <https://www.thuisarts.nl/wensen-voor-zorg-en-behandeling/ik-wil-mijn-wensen-over-zorg-en-behandeling-op schrijven>
- <https://palliaweb.nl/getattachment/737ddf6b-8911-4623-9e4d-204c7b75282a/Wegwijzer-Praten-over-het-levenseinde-A5-beknopte-versie.pdf?lang=nl-NL>

Goed Gaon!

Samenvatting:

Bedenk wat voor u belangrijk is / zal zijn in de laatste levensjaren

Praat erover. Ook als u nog niet ziek bent.